

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

153. An raptus, quo foemina rapuit virum, dirimat matrimonium? Et an raptus irritet etiam sponsalia? Et notatur, quod raptus, puelle consenteinte, Parentibus tamen inuitis, non dirimit matrimonium, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

sed non tenetur servare fidem ob aliquam causam, ut quia altera fornicata est: potest enim iuramento negare promissionem, intelligendo, ita ut teneatur. Quod etiam intellige, quoties causa non implendi promissum non solum est certa, sed solum iudicio sapientum probabilis: quia tuta conscientia innitens opinioni probabili, potest se non obligatum existimare, atque adeo potest iurare se non promississe, ita ut teneatur. Torum id firmat Sanchez optimis exemplis, quidquid dicat Basilius, ut de illo interrogato à Iudice, an mutuo receperit nummos, quos iam verè non debet, qui potest iurare, se non recepisse, quia non recepit, ita ut nunc solvere teneatur: de Clerico, qui interrogatus, an portet aliquid, de quo gabellam debeat, potest iuramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat: de eo qui venit ex loco non infecto peste, quem tamen custodes falsò putant esse infectum; potest enim iurare, se ex eo non venire, intelligendo ex eo peste infecto, ut custodes rogare debent. Similiter ergo in presenti potest fictus promissor sub iuramento negare, se promississe, sub intellecta ea conditione non promissi, ita ut teneatur implere, quia ut iam probatum est, non tenetur.

RESOL. CLII.

Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existente, cum illa matrimonium contraxit, quaeritur, an fuerit validum?

Et notatur in Concilio Tridentino solum eam raptus speciem puniri, per quam vis inferitur puella, non autem parentibus: Unde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 260. alias 261.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & in ro. 9. tr. 2. Ref. 244. §. 2. & seqq.

§. 1. **N**egatiuè respondet Emanuel Sà *ver. matrimonium. n. 9.* vbi sic ait: Inter raptorem, & raptam etiam alia causa, quam ut vxor ducatur, quando est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur.

2. At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 13. num. 4.* vbi asserit decreto Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6. de reformat. matrim.* solum comprehendere raptum, qui sit causa contrahendi matrimonij; non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de sacram. disput. 31. dub. 3. num. 48.* & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

Sup. hoc in §. 1. not. prae-teritè.

3. Notandum est etiam hinc obiter contra Sà loco cit. Henriquez *lib. 12. cap. 14. n. 4.* & alios in dicto Concilio Tridentino solum eam raptus speciem puniri, per quem vis inferitur puellae, non autem parentibus. Unde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Concilij fuit per illud decretum succurrere liberati matrimonij, ne id mulier inuita contrahere cogatur, sed hoc non accidit quando illa consentit; ergo, &c. Ita hanc sententiam docet Sanchez *vbi supra, num. 3.* & probabilem putat Coninch loco citato, & tenet Filiucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 8. num. 265.*

RESOL. CLIII.

An raptus, quo femina rapuit virum, dirimat matrimonium?

Et an raptus irritet etiam sponsalia? Et notatur, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen inuitis, non dirimit tamen matrimonium, quamuis contraheret tempore quo est in potestate raptoris. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 83.

§. 1. **D**E hac quaestione olim mihi magna aetate Gallo, qui mordicus affirmatiuè sententia adhaerebat, quam præter alios tenebat tres aetatis notitiae incliti Theologi, Pater Macratus *disp. 10. de matr. sess. 2.* Pater Auera *de matr. quæst. 12. sess. 3.* Pater Martinon *de sacram. tom. 5. disp. 76. sess. 5. num. 64.* quia Concilium voluit suo isto decreto consuetudinem libertati matrimonij, efficereque, ut non nisi libere contrahatur: qua de causa dicit idem Auctor sufficere consensum puellae, licet parentes dissentiant, & repugnent eius abductioni: quia Concilium non habuit rationem consensuum eorum, sed ipsius puellae abductae propter matrimonium. Atqui libertas matrimonij non minus violatur, si mulier rapta virum, quam si vir rapiat mulierem: & de veto consensu legis iudicandum est ex ratione verbis illis expressis, quæ est velut ipsius anima: ergo, &c. Nec obest quod Concilium loquitur semper in genere masculino. Hoc enim facit, quia communiter raptus à viris contingit, & vix vnquam à feminis. In obest autem, & penalibus femininum eliditur sub masculino, quando ratio per legem expressa est, utque communis ac generaliter lex penales extenditur ad alium casum similem in lege non expressum, propter similitudinem rationis lege satis expressa, ut docet Panormitanus *cap. Translatio, de consuet.* Et communiter iuris vtriusque interpretes. Confirmatur et *leg. vnica, C. de raptu virginum*, quæ licet in masculino loquatur, tamen aperte significat feminas sub eo intelligi, & comprehendit penes contra raptorem ibi statutis, §. *Et si quidem, vers. panas, his verbis: Sed & si quis inierit ministeria servilis conditionis fuerit comprehensus, circa sexu discretionem, &c.* Neque obstat, quod ibi loquatur de ferentibus operam raptori. Nam si femina raptui cooperans comprehenditur penes illis, ut verba relata dicit significat, quanto magis femina raptrix debet illis comprehendere, iuxta intentionem legislatoris, & veterum sensum legis? Quippe quæ grauis delinquit in eadem materia, & in eadem actione sub his penes prohibita. Non obstat etiam, quod iniuria viro rapti facta, minor sit, quia non propterea definit esse valde grauis, & iniuriosa, illiusque penes satis proportionata.

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam tenent Sanchez *lib. 7. disp. 13. num. 25.* & *disp. 13. num. 16.* & in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 3.* Gaspar Hurtadus *disp. 23. diff. 3. num. 11.* Rebellius *part. 2. quæst. 3. & qu. 11. num. 6.* Reginaldos *tom. 2. lib. 31. num. 165.* Præpositus in *3. part. quæst. imped. matrimon. dub. 16. num. 147.* Pontius *lib. 7. cap. 69. num. 6.* Petrus à S. Ioseph in *Theolog. Sacram. cap. 39. res. 2. in fine.* & alij penes ipsos, asserentes quod si mulier iuuenem, vel alium rapit per suos matrimonij ineundi causa, si que in matrimonium libere consentiat, antequam separetur, omnino substat matrimonium, ratio est, quod Tridentinum non videatur agere de femina, virope quæ vix vnquam raptum soleat committere, sed solum de raptu, qui in ordine ad matrimonium à viris frequenter committi solet. Confirmatur primò, nisi lex sufficienter exprimat, non solet comprehendere casus omnimò rari contingentes, sed est de communiter contingebus. Confirmatur secundò, lex Ecclesiastica de raptu

& proinde lex Trident. videtur respicere ad legem civilem, & secundum illam intelligenda; atqui *lex vincia, C. de raptu*. Non videtur intelligi de raptu per sceminam facto.

Quid ego sentiam dicam breuiter: Prima opinio videtur mihi satis probabilis, sed quia secunda est magis communis inter Doctores, videtur mihi probabilior, & illi adhaereo.

3. Sed hic obiter quaero, An raptus irritet etiam sponsalia; & affirmatiue respondet Cornejo in 3. part. D. Thoma, tract. 6. de impedim. matrim. dub. 38. qu. 4. Nec obstat dicere, quod decretum irritans matrimonium clandestinum, non extenditur ad sponsalia, vt dictum est, ergo nec decretum irritans Matrimonium cum raptu. Respondet, nego consequentiam, quia respectu raptus nihil eadem ratio in Matrimonio, & sponsalibus, scilicet defectus talis libertatis, secus vero in contractu clandestino, vt diximus agendo de sponsalibus.

4. Nora hic etiam, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen iniuratis, non dirimit Matrimonium. Ita probabiliter docet Cornejo *vbi supra, quest. 3.*, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. quest. 3. quia quamuis iste sit verus raptus ratione iniuriae, quae parentibus irrogatur, quam puella remittere non potest; tamen, quia finis Concilij est cauere, ne puella metu consentiat, qui in hoc casu cessat, idem Matrimonium erit validum, quamuis contrahatur tempore, quo est in potestate raptoris. Et confirmatur; quia consensus Parentum non requiritur ad valorem Matrimonij, nec Concilium petit; quod parentibus restituatur, aut eorum consensus expectetur, sed solum, quod in loco tuto ponatur, vt plane libera maneat. Et ita hanc sententiam tenet etiam Martinus de San Ioseph in *Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 40. de matrim. n. 6.* & Caspensis in *Curs. Theol. tom. 2. tract. 26. disp. 9. sect. 14. num. 75.*

RESOL. CLIV.

An si deprehensus in stupro offerat matrimonium, ne prodatur iustitia, non obstante tali metu, teneatur illud matrimonium in conscientia adimplere?

Et quid, si metu mortis à Patre, vel consanguineis inferende matrimonium offerat?

Et quid est, si deprehensus in adulterio metu mortis offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti?

Et notatur, si aliquis minister iustitiae cum, quem iniuste ad mortem, vel aliam poenam grauem, danare debuerat, impunitate oblata, inuitet, vt eius filiam ducat in uxorem, tale matrimonium non valere, secus autem si illi, qui capite plectendus ob homicidium probatum legitime, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel uxorem occisi. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 227. alias 228.

Sup. hoc supra ex Ref. 139. lege doctrinam §. 1. & in tom. 3. tit. 1. Ref. 91. prope finem, à vers. Tertia, si videt.

§. 1. **H**ic casus olim accidit, & de illo interrogatio de matr. lib. 4. ap. 19. n. 10. vbi sic asserit: Si deprehensus in stupro offerat consanguineis matrimonium cum illa, vel in adulterio deprehensus, offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti, non valet, dummodo id faciat metu mortis inferendae à consanguineis, vel à viro. Is enim metus esset illatus iniuste, cum non possint iniuste occidere, sed tantum comprehendere, & iudici prodere. Valet autem in eo casu matrimonium huiusmodi, quia offertur, vel exigitur in premium ne prodatur, vel accusetur, quod iniuste facere poterant, quia ibi potissima est iniuria consanguineorum, vel mariti; & eo tendere debet iudicis sententia, vt iniuria compensetur. Quare si sine sententia cō-

Tom. 1. 1.

pensationem offert, quam Lessius iudicat sufficientem, nihil agitur contra bonos mores. In quo vides latum esse discrimen inter hunc casum, & eos de quibus agitur in *Urmorem, & in L. isti quidem ff. de eo quod metu causa*. Hæc Pontius, ex quibus in casu occurrenti videbit Confessarius, an matrimonium oblatum fuerit metu mortis inferendae, vel ne proderetur iustitiae. In primo casu respondebit matrimonium esse nullum, secus autem in secundo casu, quia in primo casu metus inuitur iniuste non autem in secundo. Et hæc valde notentur, quia sæpius in praxi solent accidere.

2. Notandum est tamen hic obiter, quod si aliquis minister iustitiae, cum quem iuste ad mortem, vel aliam poenam grauem damnare debuerat, impunitate oblata inuitet, vt eius filiam ducat in uxorem, tale matrimonium non valere. Et ratio patet ex dictis, quia ille re vera in tali casu infert metum iniuste, abutiturque potestate, cum non fiat vlla delicti compensatio, ratione cuius metus iniuste possit inferri. Et ita docet Rebullus part. 2. quest. 11. sect. 2. n. 14. & 15. Pontius de matrim. lib. 4. cap. 19. n. 13. licet contrariam sententiam doceant Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 12. num. 10. & Coninch de Sacram. disp. 28. dub. 1. concl. 3. n. 10. Secus autem dicendum est, si illi, qui capite plectendus est ob homicidium probatum legitime, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel uxorem occisi; nam in tali casu adest compensatio iniuste facta per Iudicem. Idem dicendum est, si Iudex deprehensus in homicidio, vel alio crimine, propter quod iniuste possit occidere, mineret mortem, & petat tantum intendat pro crimine supplicium sumere, tu vero vt mortem euadas, sponte eandem sceminam poscas in uxorem, quamuis scias, non aliter condonandam esse poenam, matrimonium valet. Et hæc omnia docet Pontius loco citato.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ §. 2. ante medium. à vers. Vnde.

RESOL. CLV.

An qui post votum Religionis, vel Castitatis corrupit feminam sub pacto coniugij, teneatur illam ducere?

Et an in dicto casu teneatur talis contrahere, sed ante consummationem debeat ad religionem transire? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 202. alias 203.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Doctores, nempe quod si quis post votum Religionis, aut castitatis virginem corrupit sub spe & pacto coniugij, vel aliam sceminam honestæ famæ, tenetur illam ducere, & consummare, nisi ea gratis remittat obligationem, aut alia via illi satisfactione præstita, liberet consentiat. Et ita inter multos docet Vasquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. num. 20.* & Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 45. num. 3.

Sup. hoc in duab. seqq. Ref. & supra in Resol. 28. §. Sed quid, post mediu.

2. Notandum est tamen, vt bene aduertit, & docet Basilius Pontius de matrim. lib. 6. cap. 12. n. 9. quod probabile est, si talis tenebatur voto Religionis, teneatur quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Ratio probabilitatis hæc est, quia potest commodè vtrique obligationi satisfacere iustitiae, contrahendo: sic enim relasceat damnum illatum illa deceptione. Voto autem, transendo ad Religionem. Cum ergo commodè possit vtrique satisfieri, non est cur dicamus, obligationem voti Religionis aut cessare, aut differri. Ita Pontius.

Sup. hac eoa summatione in Ref. 1. not. præteritæ; ad lin. 5.

RESOL. CLVI.

An qui prius emisit votum Castitatis, aut Religionis, & postea faminam destorauit, sive data contrahendæ

N n 2